ПЪРВА ЧАСТ

Среща в Павия

Снощи сънувах Франческа. Бяхме заедно в дома ѝ в Павия на празника на св. Лучия, деня на нашата сватба; дългата ѝ черна коса блестеше, спусната свободно по лявото рамо, а лека туника с цвят на слонова кост със сивкав оттенък покриваше тялото ѝ. Завладяващото ухание на жена полека ме опияняваше.

Устните на Франческа не отронваха нито дума. Древните са ни казали, че когато посетителите от отвъдното ни говорят, често го правят с гръб към нас.

Франческа стоеше пред мен, погледът ѝ ме изпълваше с вълнение, клепачите ѝ бяха леко притворени в краищата, което ѝ придаваше очарователно изражение. С изящно движение тя ми подаде ръката си. Взех я и ръцете ни се сляха, не знаех докъде съм аз и откъде започва Франческа.

Седнал близо до стълбището в голямата зала с четка в ръка, някой рисуваше портрета ѝ. Край

нас се носеха леките звуци на арфи, лютни и китари.

Камбаните на църквата „Св. Теодор“ възвестиха празника…

Нима сте си представяли, че един сън може да добие такова безсмъртие?

In search of thee,
I found myself.[1]

Песен на моряците от Бенгалския залив

[1] Търсейки теб, намерих себе си.

Първи сън

Франческа обожаваше изкуството и музиката. Не можете да си представите колко развълнувана бе тя, когато се срещнахме с Албрехт Дюрер[1] в Кьолн през 1520 г. С какъв трепет бе изпълнена! Този изключителен художник Албрехт! Загледана в ръцете му, тя попита: „Маестро, как могат вашите ръце да създават такива красоти?“. Отначало Албрехт не разбра нейния италиански. Не владееше добре този език. Беше го понаучил във Венеция, но Франческа бе от Павия, а наречията от Венето и Ломбардия не винаги са сходни. Маестрото отговори по своя мек и изящен начин: „В моите творби влагам цялото си същество, страдам, смея се, плача, радвам се с картините си“. Помълча умислен и добави: „Творбите ми

[1] Хайнрих фон Нетерсхайм и Албрехт Дюрер се запознават на прием в Кьолн, даден от император Карл V на 4 ноември 1520 г., неделя. Същата седмица се срещат отново в дома на братовчеда на Дюрер - Николас Халер, член на Градския съвет и представител на Нюрнберг за Нидерландия.

Павия през 1522 г. Фреска на Бернардино Ландзани в църквата „Св. Теодор“.

трябва да са по-съвършени от самия мен, това е моята тайна“.

Силно впечатлен, погледнах Франческа и ѝ казах: „Скъпа, красивите ръце, естествено, не могат да сътворят нищо грозно“. Компанията на Албрехт Дюрер бе като изкуството му, фините му хармонични щрихи, разделяйки, същевременно създаваха единство.

Клетият Албрехт, колко изстрада със съпругата си Агнес Фрей! Говори се дори, че тя го е отровила. Неслучайно Вилибалд Пиркхаймер, най-добрият приятел на Дюрер, през 1530 г. е написал следното за нея на виенския благородник Йохан Черте: „Ужасна жена… истинската причина за преждевременната кончина на художника“.

После Франческа и Албрехт поговориха за Джовани Белини, който бе роднина на жена ми.

Маестрото трябваше да продължи пътуването си към Дюселдорф, но преди да тръгне, се доближи и леко приведен, тъй като бе по-висок от мен, ми каза със своя южнонемски акцент: „Хайнрих, Франческа е най-обаятелната жена, която съм виждал, искам някой ден да ѝ направя портрет“… Така се разделихме. Останах изненадан от дискретността на Маестрото. Почти машинално си казах: Ich glaube nicht! Das dieser Mensch so zurückhaltend ist („Не мога да повярвам! Този човек е толкова сдържан“).

Когато научих за смъртта на Албрехт Дюрер (той почина в Нюрнберг на 6 април 1528 г.)[1], Франческа от седем години не бе на този свят. Бях в Париж и бях женен повторно, този път за

---

[1] По това време се е използвал Юлианският календар. Годината е започвала на 25 март по съвременния (Григориански) календар, който е въведен на 4 октомври 1582 г. с аванс от 11 дни. За датите, посочени в тази книга, приемаме за начало на годината 1 януари и отчитаме дните и месеците според Юлианския календар; например на 18 февруари 1535 г. по нов стил отговаря 18 февруари 1536 г.

Жан-Луиз Тисие. Натъжих се много и поплаках, защото винаги свързвах Маестрото с красотата и с Франческа. Излязох на улицата, имах нужда да бъда сам. Прекосих Сена и се отправих в посока квартал Тампл. Заваля и аз побързах да вляза в странноприемницата на Никола Фламел[1]. Настаних се на същата маса, където бяхме седели с Франческа през януари 1518 г. Мислех си повече за Франческа, отколкото за Албрехт. Тя, която толкова обичаше красотата! Поръчах си няколко чаши вино и се напих за втори път през живота си. Първият път бе, когато си взех последно сбогом с нея в Мец.

В дъното на странноприемницата някой jouoyt sur la viéle (свиреше на виола да брачо), une mélodie en issoyt (звучеше мелодия) „Ле[2] за орловите нокти“, същата мелодия, която бях слушал два пъти с Франческа. Първият път бе в кръчмата на Фламел, а вторият – в деня, когато с преплетени ръце съединихме взор в прелестната гледка

---

[1] Влязох за пръв път в странноприемницата на Никола Фламел през 1507 г. На 22 март присъствах на традиционна сбирка на алхимиците. Отбелязахме 89 години от le trespassement d'iceluy deffunt и стогодишнината от построяването на къщата на „Рю дьо сеньор дьо Монморенси“.
Никола Фламел (1330-1418) - парижки писател, преписвач и книжар; легендата го представя като алхимик, постигнал трансмутацията на златото. Преданието се ползва с известно доверие поради неговата щедрост. Със съпругата си Пернел били образец за щастлива двойка.
[2] Ле - стихотворно повествователно произведение във френската литература от XII-XIV в., близко до рицарския роман - бел. прев.

на „Парижката Света Богородица“, докато един слепец свиреше, да, на виола да брачо. Спомних си как Франческа ми прошепна със своя акцент от Павия: Amore, una melodia alla Franzese (Любов моя, мелодия по френски маниер)… Завладя ме някаква непреодолима сила и рухнах върху масата, а чашата падна на пода. Някой ме видя и извика: „Приятелю! Какво ви е?“. Повдигнах глава и през сълзи повторих фразата, която написах предната година в град Лион на отеца августинец Аурелио д’Аквапенденте: Spiritus in nobis qui viget illa facit („Духът, що живее в нас, върши това“).

Щом отмина силното ми вълнение, предизвикано от спомена за Франческа, се замислих над голямата сила на музиката – тя успокоява духа, извисява мислите, укротява гнева, смекчава грижите и сдържа яростта на безумните. Осъзнах също така, че ако слушаш дадена мелодия в компанията на любим човек, а след време я чуеш отново без него, споменът се завръща внезапно и сърцето скърби, лишено от предишното щастие.

Най-добрите мигове, които изживях с Франческа, бяха през ноември 1517 г., докато пътувахме из Алпите. Потеглихме от Шамбери за Анси. Франческа бе прекрасна, планината я изпълваше с възторг. Когато екипажът спря за пръв път, тя слезе и целуна земята. Такава си беше Франческа. По-късно, докато напредвахме из Алпите, тя изведнъж сграбчи ръката ми и възкликна: Il